

Poliisitarkastaja Ari Järvenpää

13.11.2017

POL-2017-36991

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

HE 100/2017

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle

Poliisihallitukselta on pyydetty kirjallista lausuntoa sekä edustajaa henkilökohtaisesti kuultavaksi keskiviikkona 15.11.2017 eduskunnan lakivaliokuntaan liittyen hallituksen esitykseen alkoholilain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi HE 100/2017.

Toimintaympäristön nopea muutos on asettanut merkittäviä haasteita poliisin toiminnalle. Poliisi on joutunut keskittymään yhä selkeämmin ydintehtäviinsä ja tehtäviä on jouduttu priorisoimaan. Tämän johdosta mm. poliisin ennalta estävään valvontaan, kuten mm. alkoholivalvontaan käytettyjä resursseja on jouduttu kohdentamaan muihin tehtäviin. Nämä tehtävät liittyvät usein tavalla tai toisella poliisin operatiiviseen hälytystoimintaan, joihin tehtäviin liittyvät hyvin usein myös alkoholista aiheutuvat negatiiviset ongelmat.

Tuleva alkoholilain kokonaisuudistus tulee vaikuttamaan laaja-alaisesti poliisin tehtäviin. Alkoholin käytön lisääntyminen ja saatavuuden helpottuminen tulee lisäämään poliisin hälytystehtäviä, pahoinpitelyjä ja yleensäkin henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia, rattijuopumusrikoksia ja kotiväkivalta tapauksia. On myös oletettavaa, että esimerkiksi terveysasemien ja sairaaloiden päivystyksissä työskentelevät joutuvat entistä useammin päihityneiden hyökkäysten ja häiriköinnin kohteiksi. Poliisin joutuessa sitoutuman entistä enemmän kiireellisten hälytystehtävien hoitoon, jää poliisilta yhä vähemmän aikaa ennalta estävään valvontatyöhön. Tällaisen ennalta estävän valvonnan vähenemisen seurauksena on pelkona mm. se, että täysin sivulliset ihmiset saattavat joutua päihteiden väärinkäyttäjien yllätyksellisten hyökkäysten kohteiksi. Poliisiyksiköiltä saatujen tietojen perusteella poliisimiesten henkilötyövuosimäärään tulisi saada yhteensä 170 henkilötyövuotta lisää hälytys-, liikenneturvallisuuden- ja rikostorjunnan tason säilyttämiseksi nykyisellä tasolla.

Hallituksen esityksessä kuvatut alkoholihaitat eivät realisoidu heti lain tullessa voimaan, vaan alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun myötä. Lisätehtävistä aiheutuvat kustannusvaikutukset em. henkilötyövuosisäilytyksellä olisivat kokonaisuudessaan n. 11 milj.euroa.

Keskeiset huomiot alkoholilaista

13 § Hakijaan liittyvät yleiset edellytykset

Lausunnolla olleen STM:n esityksen (STM075:00/2011) hakijaan liittyvät yleiset edellytykset ovat muuttuneet lausuntokierroksen jälkeen muun muassa niin, että oikeushenkilön omistajien luotettavuutta tai taloudellisia edellytyksiä ei enää arvioida, jolloin luvanhaltijayhtiön voi omistaa talousrikkoksista vastikään tuomittu.

85 § Alkoholijuoman nauttimiskiellot

Esityksen mukaan poliisi voisi 2 momentin mukaan, jos yleisen järjestyksen ylläpitäminen sitä edellyttää, kieltää alkoholijuomien nauttimisen yleisellä paikalla.

85 § 2 momentin lisäyksellä mahdollistetaan alkoholijuomien nauttimisen kieltäminen yleisellä paikalla myös muualla kuin järjestyslain 4 §:ssä mainittu taajama-alueella, mitä voidaan pitää poliisin toiminnan kannalta hyvänä. Pykälässä esitetty kiello-oikeus on ilmaistu hyvin yleisellä tasolla, eikä luonnoksen perusteluissakaan ole määriteltyä oikeutta mitenkään avattu. Poliisin toiminnan kannalta olisi tärkeää, että lain perusteluissa olisi selitetty, mitä tämä käytännössä voisi tarkoittaa ja kuinka kieltäminen toteutettaisiin. Perusteluissa tulisi olla maininta myös siitä, kuinka nauttimiskiello saatettaisiin kansalaisten tietoon ja kuinka yleinen paikka rajattaisiin. Tulisiko kiellon liittyä johonkin erilliseen tapahtumaan vai voisiko sen antaa muutoinkin. Nykyisin voimassa olevassa alkoholilaissa vastaava oikeus on olemassa aivan ylimalkaisena ja tarkentamattomana. Uudistettavaan alkoholilakiin asian voisi vielä korjata ja tarkentaa poliisin kiello-oikeutta. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ottanut tähän poliisin kiello-oikeuteen kantaa ratkaisussaan 17.6.2013 Dnro 2613/4/12 ja todennut, että mistään ei saa selvyttä, kuinka tällaista hyvin avoimesti muotoiltua lainkohtaa olisi tulkittava.

Perustelutekstiin olisi lisäksi hyvä saada maininta siitä, että päihdyttävien aineiden nauttimis- ja hallussapitokielloista säädetään lisäksi järjestyslaissa ja kokoontumislaisissa.

86 § Alkoholipitoisten aineiden poisottaminen, haltuunotto ja hävittäminen

Lainsäädännössä tulisi mahdollistaa myös poliisilain (872/2011) 2 luvun 10 §:n 2 momentin (rikoksilta ja häiriöiltä suojaaminen) perusteella kiinniotetun henkilön alkoholipitoisten aineiden poisotto (avatut sekä avaamattomat). Myös tällä perusteella kiinniotetut henkilöt ovat monesti päihtyneitä ja heillä voi olla hallussaan alkoholipitoisia aineita. Avatussa ja avaamattomassa astiassa olevat aineet, joiden arvo on vähäinen, tulisi voida myös hävittää.

Poliisilain 2 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän

syyllysty 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen taikka aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Poliisille ei pidä asettaa esityksen mukaista 12 tunnin tai 30 vuorokauden alkoholijuoman säilytysvelvollisuutta.

Tämän säädöksen noudattaminen tällaisena tulisi lisäämään merkittävästi poliisin työtä säilössäpitopaikoissa. Samalla säännös tulisi aiheuttamaan poliisille merkittävän tarpeen järjestää alkoholijuomille säilytystilat sekä siihen liittyvän kirjanpitovelvoitteineen.

86 § 5 momentissa on edellisestä laista periytynyt lauserakenne, minkä mukaan *"Pidättämiseen oikeutettu virkamies saa todisteellisesti hävittää tai hävityttää sellaisen alkoholijuoman tai muun alkoholipitoisen aineen astioineen tai päällyksineen, raaka-aineen, välineen ja tarvikkeen, joka voidaan takavarikoida, koska on syytä olettaa, että se julistetaan menetetyksi, ja jolla ei ole sanottavaa myynti- tai käyttöarvoa"*.

Tällainen sanamuoto ei sovi esitutkintaviranomaisena toimivalle poliisille, jonka tulee kunnioittaa syyttömyysolettamaa. Momentissa tulisi lukea *"jos on syytä olettaa, että..."*. Prepositio koska on ristiriidassa syyttömyysolettaman kanssa. Hävittämisen taustalla on aina menettämisseuraamussääntely ja menettämisseuraamuksen perustana on oltava syyksiluettu tai syyksilukematon rikos.

87 § Tarkastus ja etsintä

Pykälä näyttäisi olevan ristiriidassa sen mahdollisen alkuperäisen tarkoituksen kanssa. Ykkösmomentin mukaan poliisi voi tehdä henkilöntarkastuksen alle 18-vuotiaalle, jos tätä epäillään todennäköisin syin 90 §:n 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettua rikkomuksesta. 90 §:n 4 momentin 1 kohdan rikkomus on anniskelupaikan omistajalle, tilaisuuden toimeenpanijalle tai järjestyksenvalvojalle asetetun alkoholilain 85 §:n 3 momentin kiellon rikkominen. Momentin tulisi koskea alle 18 -vuotiaiden alkoholijuoman laitonta hallussapitoa.

Alle 18-vuotiaiden ja alle 20-vuotiaiden hallussapitokieltojen rikkomisesta säädetään alkoholilain 90 §:n 6 momentissa ja siitä viittauksella rikesakko-rikkomuksista annettuun lakiin.

91 § Kuulemisvelvollisuus

Pykälässä on maininta virallisesta syyttäjästä. Suomessa ei ole enää virallisia syyttäjiä, sillä laki syyttäjälaitoksesta (439/2011) voimaantulon jälkeen Suomessa käytetään syyttäjän -nimikettä.

Muut esitetyt lakimuutokset

Ei kommentoitavaa.